

до системного проєктного менеджменту. Це потребуватиме навчання фахівців, запровадження інноваційних інструментів та максимальної прозорості для донорів. Перспективним напрямком для подальших наукових досліджень є розробка методик оцінки ефективності таких кампаній в умовах повоєнної відбудови та соціальної адаптації вразливих груп.

Список використаних джерел

1. 12 громад розпочнуть впровадження моделі інтегрованих соціальних послуг. Партнерство «Кожній дитині»: [вебсайт]. URL: http://www.p4ec.org.ua/ua/news_article/1296 (дата звернення: 09.04.2026).

2. Горин В. П., Карпишин Н. І. Особливості фандрайзингу у публічному секторі економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 16. С. 13–19. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.16.13>. (дата звернення: 09.04.2026).

3. Єнгаличева І. В. Аналіз методів соціальної роботи в умовах територіальної громади. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2024. Вип. 1. С. 97–102. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2024-1-14>. (дата звернення: 09.04.2026).

4. Ляшук О. М., Борисюк О. М. Благодійна діяльність та фандрайзинг в соціальній роботі: теоретичний аспект. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Педагогічні науки. 2019. № 1. С. 101–108. DOI: <https://doi.org/10.29038/2415-8143-2019-01-101-108>.

5. Оксенюк О. Стратегії втручання у соціальній роботі з внутрішньо переміщеними особами (ВПО). *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2025. № 1(14). DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(14\).2025.331721](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(14).2025.331721).

6. Ревко А., Чумак К. Фандрайзинг соціальних проєктів як інструмент соціального розвитку територіальних громад. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3 (23). С. 57–64. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-3\(23\)-57-64](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-3(23)-57-64).

Людмила Петришин,

професор, доктор педагогічних наук,

професор кафедри соціальної роботи

та соціальної педагогіки

Тернопільського національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка

Михайло Угляр,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 231 Соціальна робота,
факультету педагогіки і психології,
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

ПОСЛУГА КРИЗОВОГО ВТРУЧАННЯ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Анотація. *У роботі проаналізовано кризове втручання як одну із ключових послуг в соціальній роботі в умовах ведення військових дій, оскільки дозволяє не лише стабілізувати психоемоційний стан клієнта, але й запобігти розвитку більш глибоких деструктивних процесів. Визначено, що ступінь наукової розробленості проблеми кризового втручання у соціальній роботі характеризується міждисциплінарністю та значною кількістю теоретичних і прикладних досліджень, що сформували підґрунтя сучасного розуміння кризових процесів і механізмів допомоги особистості, зокрема кризового консультування. Означено ключові положення кризового втручання в умовах ведення військових дій.*

Ключові слова: *соціальний працівник, послуга, кризове втручання, кризове консультування.*

Виклад основного матеріалу. Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням кількості кризових ситуацій у сучасному, що пов'язані з соціально-економічною нестабільністю, воєнними подіями, вимушеним переміщенням населення, ПТСР, сімейними конфліктами та іншими чинниками. У таких умовах особливої значущості набуває професійна діяльність соціальних працівників, спрямована на надання своєчасної допомоги особам, які перебувають у кризових станах. Кризове втручання виступає одним із ключових напрямів соціальної роботи, оскільки дозволяє не лише стабілізувати психоемоційний стан клієнта, але й запобігти розвитку більш глибоких деструктивних процесів. Науковий інтерес до цієї проблематики сформувався на перетині психології, соціальної роботи, соціальної педагогіки та психіатрії, що зумовило різноманітність підходів до її осмислення.

Вагомий внесок у дослідження природи кризових станів зробили зарубіжні вчені, зокрема Е. Лінденман Тедескі, який одним із перших здійснив системний аналіз реакцій людини на втрату та сформулював основи кризового втручання. Його дослідження дозволили виділити типові

емоційні, когнітивні та поведінкові реакції особистості у стані гострої кризи, що стало підґрунтям для розробки короткострокових методів допомоги [5]. Подальший розвиток ці ідеї отримали у працях Каплан Джеральд, який розглядав кризу як тимчасове порушення психологічної рівноваги та обґрунтував концепцію превентивної психіатрії. Він підкреслював, що своєчасне втручання здатне не лише стабілізувати стан людини, але й запобігти розвитку більш серйозних психічних і соціальних проблем [6].

У сучасних науковій теорії проблема кризового втручання досліджується переважно в контексті соціальної психології, соціальної роботи та педагогіки. Ступінь наукової розробленості проблеми кризового втручання у соціальній роботі характеризується міждисциплінарністю та значною кількістю теоретичних і прикладних досліджень, що сформували підґрунтя сучасного розуміння кризових процесів і механізмів допомоги особистості, зокрема кризового консультування. У поглядах сучасних дослідників Панка В., Варнави У., Сахарук Ю., вагомою складовою соціального супроводу вразливих категорій населення, що потребують травмоцентрованих і адаптаційних підходів виступає кризове консультування [2; 3; 4] як складова послуги кризового втручання.

Практикорієнтованими є погляди Губар О., Белова І., які розробили інтегровану модель кризового консультування в соціальній роботі яке включає в себе: «оцінку стану клієнта за допомогою КПТ орієнтованого інтерв'ю; психоедукаційний компонент із доступною інформацією та матеріалами для самостійної роботи; застосування технік стабілізації (дихання, заземлення, ментальне дистанціювання тощо); короткі когнітивні втручання (переоцінка деструктивних переконань, робота з автоматичними думками, техніки експозиції)» [1, с. 50].

Важливим етапом у розвитку теорії кризового втручання стало формування когнітивно-поведінкового підходу, представники якого акцентували увагу на ролі мисленнєвих процесів у переживанні кризи. У межах цього підходу криза розглядається як результат не лише зовнішніх обставин, але й суб'єктивної інтерпретації подій. Це дало змогу розширити арсенал методів втручання за рахунок технік когнітивної реструктуризації, розвитку навичок подолання стресу та формування адаптивної поведінки.

Системний та екологічний підходи, які набули розвитку у другій половині ХХ століття, доповнили індивідуально орієнтовані моделі розуміння ролі соціального середовища. У межах цих підходів криза розглядається як результат порушення взаємодії між особистістю та її

оточенням, що зумовлює необхідність залучення ресурсів сім'ї, громади та соціальних інституцій до процесу допомоги.

Сучасні дослідження також акцентують увагу на ресурсному підході, відповідно до якого головним завданням фахівця є не лише подолання кризи, але й активізація внутрішнього потенціалу особистості, розвиток її здатності до самодопомоги та адаптації. У цьому контексті кризове втручання розглядається не лише як реакція на проблему, а як процес підтримки розвитку особистості в умовах складних життєвих обставин, саме тому ми вважаємо, що теоретичні засади кризового втручання базуються на кількох ключових положеннях:

по-перше, кожна людина неминуче переживає періоди підвищеного стресу, що порушують її взаємодію з навколишнім середовищем;

по-друге, травмуючі події дестабілізують внутрішню рівновагу особистості, викликаючи стан вразливості та емоційної напруги;

по-третє, розвиток кризи має стадійний характер – від первинного напруження до пікової дезорганізації і подальшого відновлення;

по-четверте, у критичний момент навіть незначний додатковий чинник може виступити каталізатором переходу до гострої фази кризи.

Висновки. Водночас аналіз наукових джерел свідчить, що, незважаючи на значну кількість теоретичних напрацювань, проблема інтеграції різних підходів до кризового втручання у цілісну практичну модель залишається недостатньо розробленою. Особливо це стосується адаптації зарубіжних досліджень до умов сучасного українського суспільства, що характеризується специфічними соціальними викликами та зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на поєднання теоретичних концепцій із ефективними практичними механізмами соціальної роботи.

Список використаних джерел

1. Губар О., Белова І. Кризове консультування в соціальній роботі: інтеграція психологічного підходу як основи ефективної допомоги клієнтам. *Ввічливість. Humanitas*, 2025, 3, 43–52, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.3.6>
2. Варнава У. В. Теорія соціальної роботи в сучасному українському контексті. 2023. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/items/e9e52ca1-d6df-4529-b949-55c0cc781136> (дата звернення: 20.04.2026).
3. Панок В. Г. Діяльність психологічної служби та Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи в умовах війни: результати, проблеми, пріоритети. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. Т. 4, № 2. С.

- 1–8. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/291> (дата звернення: 09.04.2026).
4. Сахарук Ю. Соціальна робота з вразливими групами населення в умовах воєнного стану. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. № 1(12). С. 48–54. URL: <https://srso.udpu.edu.ua/article/view/305099> (дата звернення: 19.04.2026).
5. Richard G. Tedeschi. Posttraumatic Growth: Theory, Research, and Applications, 2018. URL: <https://www.routledge.com/Posttraumatic-Growth-Theory-Research-and-Applications/Tedeschi-Park/p/book/9781138812205> <https://amzn.eu/d/e1h5S1h> (дата звернення: 10.04.2026).
6. Kaplan G. The Origins of Preventive Psychiatry. *Archives of General Psychiatry*, 31(2), 1974. S.127-133.

Валерій Петрович

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Волинського національного університету імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

Ігор Петрович

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

ДІЄВІ МОДЕЛІ ПОСИЛЕННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ТА ПІДТРИМКИ ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я РОДИН ІЗ ДІТЬМИ В ЧАСИ ВІЙНИ

Авторами статті схарактеризовано наслідки впливу військових дій на сім'ї з дітьми в Україні, визначено механізми допомоги родинам впоратися із викликами в часи війни, розкрито особливості використання дієвих соціальних технологій посилення життєстійкості, підтримки психосоціального здоров'я на прикладі психоедукаційних програм «Коло сили» та «Сімейний компас»

Ключові слова: *сім'ї з дітьми, вимушена сепарація. життєстійкість, психоедукаційні програми, тренінгові заняття.*

Військові дії на території України, повномасштабна збройна агресія внесли кардинальні зміни в українське суспільство – економіку, політику,